

ESCOLA DE PARES, FAMÍLIES I PROFESSORS

**COM ESTAR AVUI DAVANT DELS NOSTRES
FILLS PER ACOMPANYAR-LOS?**

Trobada amb la psicòloga clínica
Anna Marazza

2022-23/2

Com estar avui davant dels nostres fills per acompanyar-los?

Anna Marazza:

Bona nit, estic acostumada a parlar de peu, no per cap motiu estrany sinó perquè el que porto en el cor és poder-vos parlar a vosaltres.

La intenció no és que jo us ensenyi alguna cosa, sinó que miraré de fer algunes observacions, explicar-vos certes coses, i així posar davant vostre algunes preguntes. Si m'ho permeteu començaré pel final: com acaba la relació (difícil) entre pares i fills? Que és difícil ja ho sabem, si no penseu vosaltres, com a fills, com era la relació amb els vostres pares. I penso com sou vosaltres, com a pares, davant de les preguntes dels vostres fills.

Sou un públic bastant jove, i segurament totes les qüestions referents als fills encara no se us han plantejat encara, perquè són petits. Però el que és indispensable en tot aquest camí, en aquesta relació entre vosaltres, és el perdó.

Dit això d'entrada, a mi ja m'ajuda a poder respirar perquè avui molts pares, molts més que abans, voldrien ser perfectes. Quina meravella, jo sóc perfecte i ara t'educaré a tu (fill) d'una manera perfecte. Si fos necessari ser perfectes per poder educar als fills, cap de nosaltres seria capaç.

Ho penseu de vegades que no sou perfectes? A algú li costa enrecordar-se'n? A mi també em passa algunes vegades. De vegades penso: no ho faig tant malament, tinc bones intencions, ho intento... Sé com sóc. En canvi, saber que els meus fills hauran de perdonar el meu límit és el millor punt de partida (per això he dit que volia començar per al final). O és que els nostres fills són perfectes o seran perfectes gràcies a nosaltres i per mèrit nostre? Gràcies a nosaltres o a les nostres magnífiques idees, com per exemple enviar-los a la millor escola?. Ara us penseu que és broma, però el món està ple de persones imperfectes que voldrien fills perfectes. Jo no ho he aconseguit.

Per tant, la qüestió és: què és el que fa que jo digui que sí a aquesta relació -educar aquest nen- que mai acabarà sent perfecte? Una inconsciència, un orgull o una humilitat? Heu d'escollir una d'aquestes tres, perquè altres alternatives no les veig.

D'altra banda, partir de la consciència que no sóc perfecte però estic dins d'aquest camí (educant-me), d'aquesta companyia que em permet fer aquest recorregut (família, escola, etc), això ens permet parlar dels nostres fills i de la nostra relació amb ells amb un sospir i amb una mica de caritat cap a nosaltres mateixos.

Sabem, crec, que per totes les coses succeïdes aquests últims anys, se'ns plantegen moltes preguntes. Per tant nosaltres, sent com som, de la manera que som, ens trobem davant de nens plens de preguntes, als que estimem, als quals estem cridats a oferir tota la vida. És un examen que volem aprovar, en el que volem fer alguna cosa bona. Tots volem fer coses bones pels nostres fills. Des que són petits comencem a dona'ls-hi coses bones als nostres fills: el millor menjar, la millor casa, els millors amics... Però sovint ens oblidem de qui és aquest fill. Sovint ens oblidem que no és nostre. No és nostre? Avui, que els fills són programats, són pensats, són sovint planificats, etc. Sempre penso en aquests pares que sempre pensen en tenir un fill que els pertany. Vaig tenir una mare soltera que als 48 anys va decidir que volia tenir un fill. Llavors va tenir relacions amb vint-i pico homes, com en quinze dies, més o menys, perquè no volia saber qui seria el pare. I d'aquesta manera aquesta mare podia dir "ho he fet jo, ho he triat jo i el fill només és meu". Ara bé: que aixequi la mà a qui li agradaria ser el fill d'aquesta senyora. Doncs nosaltres estem davant de fills que no són nostres. Un fill sempre és un do, sempre és una sorpresa, una cosa diferent de mi mateix. No és que necessitem una fe en concret o un significat estrany per adonar-nos que el fill no és nostre, només cal mirar-li a la cara quan té tres dies per veure que no funciona tal com jo vull. I jo me n'adono molt, sobretot en aquests últims temps, que a les mares joves els costa moltíssim acollir a aquests nens. I a més han desitjat moltíssim aquest nen, i ho han planificat súper bé, després de fer els estudis d'especialitat i abans de treure'm el carnet... està súper pensat i planificat. I en realitat continua sent un altre que és donat perquè em succeeixi alguna cosa a mi. Això és important.

Quan jo parlo amb els nens avui en dia, inclús amb el meu net que té un mesos, sempre dic: felicitats, estàs fent molt bona feina: et despertes a la nit perquè els teus pares estiguin alerta, etc. Imagineu-vos quan parlo amb els nens una mica més grans o adolescents. Però tu ets conscient de la possibilitat que ets pels teus pares? T'adones que fan un treball a través teu que no farien amb ningú més? Qui més que els vostres fills us donen feina? I mirar l'educació d'aquesta manera, és a dir, com el lloc on ens ajudem a mirar la vida a mesura que anem creixent, és l'única possibilitat per a que es converteixi en un lloc educatiu.

El que us vull dir, és que l'educació no és una cosa que un adult exerceix sobre un que és més petit, sinó que és una relació. És com el que dèiem abans, és una relació on et poses al seu costat per dir-li: mira'm, camina al meu costat, camina amb mi. Però sabem que ell és un altre, ell és diferent de tu i té el seu recorregut, que no és el teu.

M'adono sovint que el que faig a la meva feina és ajudar a la persona a posar la mirada sobre si mateixa i no sobre els altres (sempre tendim a mirar-jutjar els altres). Un cas que em va sorprendre era el de dues persones que em van arribar al despatx, amb un

munt d'apunts, molt cansats, molt preocupats, i em comencen a dir tot el que no va bé del seu fill. Llavors, jo els pregunto: “però tu, com estàs?” I llavors salten i et diuen: “sí, bé, però això ara no és important”. Vull dir, amb aquest exemple, que la tasca educativa no és un problema que té el nen i ha de resoldre, perquè si fos així ningú de nosaltres educaria a ningú. De fet, hi ha molts pares i mares que estan renunciant a la tasca educativa, i també cada vegada es tenen menys fills i els pares no tenen ganes d'implicar-se en l'educació a fons, tot i que hi ha excepcions.

Qui s'implica fins al final? Qui ho faria? Qui aixecaria la mà i diria “Jo vull m'hi vull posar, jo vull acompanyar aquest nen!”.

Ara diré una cosa que potser us sembla que està molt fora de to, que no està de moda. Per què un nen neix de dues persones i no d'una? Perquè el mètode d'educació és una relació! Ningú pot educar ell sol. O intento reproduir-me a mi mateix, és a dir, fer l'altre a la meua imatge, segons el meu projecte, fer-me a mi en petit, o bé dins de la relació amb algú deixo que aquest nen vegi, miri, aprengui què és el que em succeeix a mi i a l'altre junts, com vivim, i que ell aprengui així, dins d'aquesta relació.

Quin és el treball enorme que té lloc entre aquests dos? L'home per definició necessita una casa, però no tan sols una casa amb un sostre, una casa física. Si no que per créixer necessita un lloc relacional on habitar o, millor dit, necessita habitar dins d'una relació. Sabeu el que és habitar en una relació? És una cosa preciosa. És estar al costat d'algú on jo puc ser i puc estar. Amb la teua fragilitat, amb els teus embolics, amb el teu desig... Aquesta és la necessitat més gran de qualsevol home. Això és el que necessiten els nens quan neixen, els adults quan creixen o pot ser quan se senten sols, els vells... Això és el que anhelem durant tota la vida. Viure dins d'un altre. Aquest és el punt de partida de la família, del treball de la família i de l'educació. En aquest lloc està, i ha d'estar, el límit de tot.

I aquí la cosa es complica, perquè sovint entenc que s'inclogui la meua fragilitat, la meua dificultat, però em costa més acceptar que també hi hagi d'estar el límit i les dificultats i fatigues de l'altre; això ja no m'agrada tant. I que aquí dins també hagin de ser-hi les dificultats del nen, totes les coses que no sap fer..., no és obvi. L'educació, per tant, és una relació i l'èxit sempre és molt incert i només acaba quan tots som capaços de perdonar el límit de l'altre i de perdonar el meu. El camí hi és, però no és el camí de la perfecció. No és el camí de dir “mira lo maco que ha esdevingut el meu home, la meua dona, els meus fills, que fantàstics que són”. No. Educar és reconèixer la realitat, que l'altre és diferent de mi, que ja és una feina difícil entre dos i encara és més difícil amb el fill, perquè el fill és un altre diferent a mi i no ha de ser com jo, ha de ser ell mateix.

Stefano:

Escoltant a l'Anna m'ha vingut al cap un noi que és pacient meu que es diu P., que té uns pares que volen la perfecció. No els basta un fill com ells, volen un fill encara millor que ells. I per tenir un fill millor que ells, doncs li proposen totes les coses possibles. I el seu escàndol ha estat quan després de proposar-li al seu fill tot (l'esquí, la pesca, aprendre espanyol, alemany... tot), després, el nen, doncs per agrair-ho, ho ha suspès tot, tot i que és un nen molt intel·ligent. Llavors la mare me'l porta i em diu: "Arregla'l". Jo, mig en broma, li dic "No te'l puc ajustar", "no és això el que cal". I la mare em diu: "Val, llavors diguem en què m'he equivocat". O sigui, que la dificultat està en que jo no aconseguixo que el fill sigui millor, que no aconseguixo aquesta perfecció, per tant... què faig? El meu èxit com a adult no depèn d'aconseguir coses del meu fill o de com hagi de ser el meu fill.

Anna:

Què fem ara? Perquè moltíssims psicòlegs dirien "Val, d'acord senyora, molt bé, em porta el nen aquí dos cops per setmana, a 100 euros cada vegada i, bueno, ja te l'ajustarem una mica". No necessiten respostes perfectes, receptes, no necessiten ser ajustats, arreglats. I potser aquella mare no es va equivocar més del que m'he pogut equivocar jo, tu o l'altre, educant els fills. Només tenia por d'estar dins d'aquesta relació i de posar-se ella davant, en primer persona, davant d'aquesta relació. Però fora d'aquesta relació, és a dir, si l'adult no s'hi posa també, el nen està com dins d'una gàbia. Si és una mica estúpid i poc obedient, renunciarà a ser si mateix per ser com el seu pare i la seva mare volen que sigui, perquè en realitat cap nen vol fer patir al seu pare o la seva mare; però si al final succeeix això, no hem tingut un gran èxit, al contrari, hem sotmès la seva identitat.

Mariana:

Us explico un exemple d'això que està dient ara l'Anna sobre eliminar la identitat del propi fill, del risc d'eliminar-la. Una pacient de 21 anys, la tercera de tres germans. Viu en una relació d'uns pares que en realitat és una relació bastant fictícia, falsa. Plena de tantes coses, de tantes activitats, de tantes propostes com dèiem abans, però que en el fons no hi ha una relació vertadera entre ells. I per tant la conseqüència és que no han tingut una relació real amb els fills. I, com hem dit abans, hi ha fills que són una mica "profetes", que significa que actuen i porten a la seva pròpia pell el patiment del malestar que es viu a la pròpia família. Així, es pot arribar fins i tot al risc d'haver d'estar ingressat a un hospital per intent de suïcidi, ja que per per ser "el teu fill" no puc ser jo mateix o jo mateixa, com va ser el cas d'aquest noia. Perquè ser jo mateix provocaria massa dolor al pare o a la mare, o als dos. Per tant, la noia va arribar a escriure una carta on posava que ella havia patit aquesta dificultat de la relació entre el

pare i la mare, de moltes mentides, de coses que s' havien dit que no eren veritat... Però davant d'això, d'aquesta carta, els pares encara deien que tot el que deia ella a la carta no era veritat, que estava boja, que s'ho havia inventat. I, malgrat tot, ells no estaven en aquesta relació, vivien una relació molt distant entre ells, dissimulada. Fins que al final, la nena, estant ingressada, va fer que els pares haguessin d'anar a trobar la Mariana (la psicòloga). Van anar a parlar amb ella, súper enfadats, per "culpa" d'aquesta filla que tenia tants problemes, que estava tan malament i que necessitava ajuda. I vam començar a llegir la carta junts, i poc a poc a començar a reconèixer que en realitat sí que hi havia algunes veritats a la carta. Així es va iniciar un altre camí, i poc a poc les coses es van anar solucionant. És un exemple de fins a quin punt de drama poden arribar les situacions, per obligar als pares a tornar a estar presents en la relació educativa amb els fills.

Anna:

Per tant, avui en dia estem davant d'una grandíssima fragilitat dels pares i mares. Tots tenim una mica de por a l'hora de fer de pares, perquè posa en evidència qui sóc jo, com faig les coses, com estic davant de les coses que em succeeixen. Un exemple també molt tonto és aquella mare que no va a la porta de l'escola perquè el seu fill és el típic que fa tonteries, que es posa en evidència davant de tothom, i el pare que arriba súper tard i molt cansat de totes les coses que li han anat passant durant tot el dia, i diu que no té ganes de sentir les tonteries i les rabietes del nen. En realitat, el que estan fent tots dos amb la seva posició és tirar-se enrere d'aquest treball que el fill els està reclamant. Un amic em deia que els fills són l'última possibilitat que tenen els adults per fer-se grans, per fer-se homes i dones de veritat.

Jo tinc cinc fills, i us asseguro que a mesura que van creixent una també es va cansant, perquè hi ha èpoques en les que et veus capaç, altres en les que et veus incapaç, en que et costa moltíssim. També me n'adono que se't cola el pensament de dir "la propera vegada només en tindré un, eh?". Però arriba un moment, normalment quan ets ja gran, en que te n'adones d'una enorme gratitud, una gratitud amb tu mateix, però que has anat veient gràcies a la relació amb els fills. I quan arriba el moment en el que un pare pot dir-li a un fill "gràcies, perquè per mi has estat una ocasió enorme (de creixement personal i maduració)". Aleshores, quan succeeix això, el fill pot ser et pot respondre amb la mateixa gratitud: "gràcies a tu, perquè amb tot el que has fet per mi, amb tot el que has permès, m'has fet poder ser jo mateix, i ser com sóc". Això arriba en edats una mica més adultes, quan el fill ja és gran.

Aquesta només era la introducció... Ara és el moment de reaccionar vosaltres, ja que hem dit que no venia a donar receptes, que no hi ha respostes ni preguntes perfectes.

Intervencions:

Pare de família:

Una de las cosas que percibo más con muchísima dificultad -debido a la relación difícil que yo he tenido con mi padre toda la vida-, es lo del niño bueno que sigue lo que el padre dice. Yo no he sido el niño bueno que sigue lo que el padre dice, yo he sido un cabrón y he hecho lo que me ha dado la gana. Con lo cual, con mi padre he tenido una relación muy difícil. Y ahora, me doy cuenta de que yo reacciono con mis hijas igual que reaccionaba mi padre conmigo. Sobre todo con la mayor, que es muy buena y no se parece en nada a mi, y además por cualquier tontería.

Anna:

Es por eso por lo que tienes que perdonar a tu padre.

Porque en el fondo, ¿qué es lo que tenemos que perdonar? En el fondo, no tengo que perdonar como son mis hijos, sino como soy yo. Mi límite.

Stefano:

Vull explicar una cosa que m'ha passat a mi, un exemple. Fa poc em vaig traslladar, vaig canviar de casa. Era un dilluns. A les 7 del matí, la meva dona es lleva i se'n va tres dies a Roma. A les 7:05h. arriba la companyia per fer el trasllat de casa i jo i els meus fills tots en pijama. I podeu imaginar amb quina alegria vaig acollir als de l'empresa del trasllat, però ho vaig resoldre-ho portant els nens a l'escola i després portant les caixes. Però a la tarda, vaig anar a l'escola a recollir la nena, la gran, de vuit anys, i veig que a la seva cama s'havia dibuixat amb un boli un cor i el seu nom. Imagineu-vos que "content" estava, amb tota la casa plena de caixes, i llavors veig aquells pantalons guixats amb el boli. A més, els pantalons estaven bruts i els havia de netejar, i aquella va ser la gota que omplí el got. Em vaig enfadar moltíssim perquè tenia moltíssimes coses a fer i l'última cosa que volia era haver de fer cas a la nena. Llavors li vaig explicar a la meva amiga Mariana i ella em va dir: "Adonat que ella estava contenta i volia deixar un signe d'això, dibuixant als pantalons un cor. Jo havia actuat com un pare que ho fa bé, que respecte les regles, les normes. I en realitat, al que estava cridat era a poder mirar aquella nena, la meva filla, que estava contenta i feliç perquè canviàvem de casa. Però el punt és que jo havia de perdonar la meva reacció, és a dir, m'havia de perdonar a mi mateix perquè en realitat el que tenia davant meu era una filla que volia celebrar amb mi, que estava contenta i volia celebrar-ho amb mi i jo, en canvi, no me'n vaig adonar d'això pendent dels "meus problemes".

Sembla que sigui molt fàcil, però en realitat significa això que estem dient, mirar a l'altre, mirar-se a un mateix i perdonar.

Pare de família:

De vegades, quan m'enfado, veig que hi ha dues possibles raons. Una és un enfado sense pensar, amb pressa, un enfado qualsevol... Però d'altres vegades, m'enfado amb

calma, estic segur del que estic fent i crec que faig bé. Enfadar-se és senyal que els fills han fet alguna cosa malament. Però, com saps si t'estàs enfadant de manera justa?

Mariana:

No es pot saber abans. És una mica com el que dèiem abans, a la trobada que hem fet amb els mestres. Hem parlat de la tristesa, de la por i de les emocions, com els instruments que nosaltres (també els nens) tenim per relacionar-nos, per entendre les coses que estan al nostre voltant, i reaccionar davant del que passa. No sempre afluïren de la millor manera, però són el primer instrument que nosaltres tenim per relacionar-nos amb els altres, per mostrar com estem, el que ens passa, alegria o disgust. Però pot ser la qüestió no és aquesta, sinó què és el que els nens miren? Els nens no miren només què és el que jo dic, si m'enfado i si és el moment adequat quan m'enfado, no miren això. Els fills miren com jo estic davant les coses, quan m'enfado què és el que faig, com em relaciono amb l'altre, si ho explico, si no ho explico, si li dic, com ho resolc... La manera en què estic davant d'aquest enfado, això és el tema. Una altra vegada miren la relació, la relació de mi amb mi mateix, la meua relació amb els altres i la relació que hi entre els adults de la família. Per tant, la importància no està en si m'he enfadat, si el moment en el qual m'he enfadat era correcte o no era correcte. No està aquí allò important. L'important és què faig amb aquest enfado, amb aquesta persona. No existeix un enfadar-se perfecte.

I això és el que dona la possibilitat als nens d'aprendre què fer amb la seva pròpia ràbia, amb la seva por, amb la seva tristesa. Quan s'enfadi, i s'enfadi en un moment que no toca, pensarà "Què fa el meu pare quan s'enfada en un moment que no toca? Fa això, fa allò altre? Què puc fer jo?".

Per exemple, pot ser que el pare es limiti a donar la culpa a la mare. Els nens miren aquesta relació com un mètode per aprendre.

Mare de família:

Yo soy maestra, he hecho en las últimas semanas varias tutorías y evidentemente era constante el sufrimiento de los padres, sobre todo porque no quieren que sus hijos sufran. ¿Cuál es el punto de partida para empezar con estas familias? ¿Cuál es el punto para trabajar en los casos de sobreprotección? Yo soy madre de seis hijos y una de las preocupaciones que tenemos los padres son las relaciones entre los hijos, entre hermanos. ¿Cuál es el papel de los padres en este punto? ¿Cuál tendría que ser según su experiencia?

Anna:

El treball entre la família i l'escola és una feina molt important. Si els nens s'adonen que els pares no es fien de l'escola, se senten en perill, com si estiguessin amb algú de

qui la mare i el pare no es refien. Com quan els envieu amb la sogra després d’haver parlat malament d’ella davant d’ells!. No se senten a gust. L’escola és un lloc que mira als vostres fills des d’un punt de vista diferent de com mireu als vostres fills vosaltres. I, per tant, tenir la humilitat de demanar al professor “escolta, tu què és el que veus del meu fill? No només del meu fill, sinó també de mi. Com em veus? Què és el que veus?”. És a dir, que aquesta relació entre escola i família ha de ser una relació d’ajuda. Hi ha molts nens que viuen l’escola com un lloc on descobrir coses d’un mateix. I això és bo, no tingueu por del judici que pugui fer l’escola dels vostres fills perquè això és molt important. Un pare no pot dir “Sóc jo, i només jo, la relació que t’educa a tu”. Sinó que, a poc a poc, els hem d’anar dient que estan fets per altres relacions, no només per la relació amb mi.

La seva educació passa també per la relació que tenen amb els seus germans, que és una relació fonamental a la vida perquè són diversos fills els que creixen mirant al mateix pare i la mateixa mare, però de diferent manera. Cada fill veu coses diferent del pare i de la mare i es relaciona de manera diferent amb el pare i amb la mare. I no paren de mirar-se entre ells, entre els germans. Poso alguns exemples. Si el primer fill mira al pare i diu “Que exigent que és”, després mira la mare i diu “Bueno, ella també” i com a fill gran diu “Que difícil. Haig d’intentar jo també ser així”. Neix el segon fill, mira al pare, mira a la mare, mira al germà i diu “Si haig de ser com aquell i després d’aquell com aquells dos, ni de conya”. Neix el tercer i diu “Com el primer, impossible perquè ja és el millor. Com el segon difícil perquè és molt transgressor. Em quedo aquí com a tercer, em quedo quiet i no faig res perquè millor no entrar en conflicte amb aquells dos”. Poden ser tretze, vint-i-cinc o els que siguin perquè es passaran la vida enfrontant-se amb els pares i comparant la seva vida amb els germans. Qui ho ha dit que la relació entre els fills han de ser una bona relació, s’han de complementar entre ells...? El Pare etern també ho ha provat, no? Però com ha acabat la primera relació entre germans, entre Cain i Abel? Estic dient que la fraternitat, la relació entre els germans, és una cosa amb la que confrontar-se, a la qual mirar, per anar creixent amb el temps.

Jo aconsello als pares, sobretot als que tenen molts fills, que quan els nens estan discutint i barallant-se, que normalment tenen molts motius per fer-ho i és molt sovint que passi això, que no en facin massa cas. Fixeu-vos, en el temps, què bonic quan s’adonen que el seu germà és una possibilitat per a ell. Pot ser simplement perquè entre els germans decideixen no dir alguna cosa als pares, o el que sigui. Però això és un camí, un entrenament, no us penseu que és una cosa que es fa de seguida i es conquesta ràpidament. Abans ho parlàvem amb els mestres. Nosaltres volem fills obedients, però quant de temps es triga a aprendre a ser obedient? Jo encara no ho he après!. És a dir, a poc a poc i amb el temps, es va descobrint que pot ser l’altre té alguna cosa, alguna proposta que és convenient, que em va bé, que hi puc confiar. Però això passa amb el temps, no és una cosa ràpida ni senzilla.

La primera pregunta que has dit era sobre el patiment dels pares. El mètode de la vida és ajudar-los a portar tots els patiments i les dificultats de la vida, no és el patiment en sí el que ens fa por del nostre fill i de les dificultats que veiem. No es pot estimar a algú sense acceptar que patiràs. Si els meus amics estan malament, això també m'interpel·la a mi i em fa patir. És la vida. I nosaltres moltes vegades volen passar per la vida sense fer-nos mal. I no es pot. Sobretot perquè aquest límit, aquesta fatiga, aquesta dificultat, són educatives. Aquestes coses són educatives. Educatiu vol dir que fa sortir la veritat de mi mateix.

Stefano:

Sobretot perquè nosaltres tenim aquesta tendència a treure les coses dolentes de nosaltres mateixos. La tristesa, per exemple. O l'avorriment, per exemple. Penseu quants de nosaltres tenim fills que estan avorrits i volem treure'ls-hi l'avorriment. I, per això, ens inventem un munt d'activitats i propostes perquè els nens no s'avorreixin. Però ens oblidem de que a partir d'aquest avorriment, aquesta falta, aquesta mancança, surt l'oportunitat i el moviment del nen. A partir d'aquí surt. Perquè una idea o una iniciativa surt d'una necessitat.

Un nen, per fer-se gran, ha de fer aquest treball de separació. I la paraula separació en realitat no ens agrada a cap de nosaltres, igual que la paraula treball i la paraula fatiga, dificultat. Però aquest és el mètode de la vida, tal com deia abans l'Anna. Però la vida canvia molt quan tinc algú al costat que em diu "mira, mira com ho faig jo, estem junts". Per tant, no ens hem de preocupar més del compte a l'hora d'estar davant de les dificultats i de les preocupacions dels fills.

Un exemple molt senzill de nosaltres quan fem reunions i ens trobem amb els pares, ens parlen d'una manera que inclou als fills i a ells. Per exemple, hem tret un 4, hem menjat molt, hem aprovat... el que sigui. Inclús en això es necessita una separació, és a dir: Qui ha tret un 4? Qui ha aprovat? I aquesta separació és el que permet viure bé el propi camí, la pròpia vida de cadascú per separat.

Anna:

Què és el que ens mou a nosaltres per estar implicats en les coses? La motivació està lligada a que allò que faig m'aporti quelcom, em doni un cert retorn. Per tant, si jo faig coses a la vida i m'adono que aquest "moure'm" em retorna, em dona alguna cosa que em gratifica, llavors em moc i vaig. Però si per moure'm haig de fer coses que els altres em diuen que haig de fer, però que no em provoquen una satisfacció pròpia, sinó que a sobre m'incomoden i em fan sentir mesurat, llavors no em moc. Per tant, per motivar el que hem de fer és demanar-li coses que sap fer i ajudar-lo en les coses que ha de fer, perquè vegi que pot estar content. El motiu pel qual fa les coses va unit perquè si ell no

veu que amb allò tindrà una satisfacció i estarà content no ho farà, no tindrà aquesta motivació per fer-ho.

Trobeu la manera per comunicar-vos amb els vostres fills, ja que és molt bonic ser pares dels fills que teniu. Però no us comuniqueu només quan fan una cosa bonica. No els feliciteu quan fan coses com per agradar-vos a vosaltres o perquè per vosaltres són boniques: “Moltes felicitats perquè has tret un 10 en aquest examen”. Si no cal comunicar que estem contents de ser seu pare o la seva mare perquè estar amb ells és una cosa molt bonica i que ens agrada, encara que ens enfadem de vegades. Amb tot plegat, és bonic ser el teu pare o la teva mare. I recordeu el que hem dit, que amb els fills ens podem equivocar, de fet ens equivoquem. I és precisament per això que necessitem ajuda, companyia, estar amb els altres, acompanyar-nos.

Bona feina. Sou molt afortunats.